

TímárMáté emlékezete

az endrődi Tímár Máté Fiókkönyvtárban 2009. május 9-én – II. rész

/Ea: Bartus Gyula/

Majoros Ádám krónikája: Hajnal hasad, fényes csillag ragyog... (részlet)

„Kicsi Angyel pedig úgy kezelte a megszelesedett cimbalomverőket, mintha bénaságból szabadult volna. Verte, verte, még akkor is, amikor a csillagos katonákat ölelésé agyonisten, szíves doszvidánja után a falu felé küldte a komendó, s akkor is, amikor már nem fértem a portámon újdónúj szabadsággal...

- Hozd ki, Regina, az ünneplő fekete ruhámat, kalapomat, végigmegyek a Kerteken - kértem az asszonyt. – Megnézem, ki-hogy.

Magához ölelt, mintha testével oltalmazott volna nem látható veszedelemtől és riadozva marasztalt:

- Isten őrizze, Krisztus anyja Szűz Mária oltalmazza, nehogy valami baja legyen. Maradjon itthon édesuram.

- Mi bajom eshet nékem most mán? - húztam ki magamat, mint aki eleget görnyedt, s nincsen többre hajlandóság benne...

Éreztem, semmi, s azt is hogy előlről kezdem az életemet a hatvanegyedik esztendő felé...

A kicsi béna pedig cimbalomszóval kísért, s szépségesen ép hangon dalolta is...

Rászállott a kakas a meggyfára,

Kukorékol hajnal hasadtára,

Hajnal hasad, fényes csillag ragyog...

Az utolsó sort eget-földet rázó robbantások szakították le. Egy kisebb és egy sokkalta nagyobb. Először a toronybéli germán figyelőfészekbe lőttek a békességet hozók, a második a menekülő fasiszták hozzájuk méltó búcsúszavát mennydörögte. A Körösbe robbantották az aláaknázott hidat, hogy ideig-óráig ott túlnan övék maradjon a Tegnap, ha innét már várat foglalt magának a Ma...

Összereztem percre, hátranéztem a kapuból utánam leselkedő Reginára, és soha át nem élt halálfélelem birkózott maga alá. A perc kisöccséig se tartott, mégis beléizzadtam. Szívem a torkomig ugrándozott, tüdőmben bolondult orgonaként fújtattak a sípok, s a két lábam reszketve citerázott, kapaszkodott a földbe, akár a kicsi ákác, ha tövestül veszejteni szándékozza a vihar...

Mi lenne, ha meghalnék? Ha keserves múltamért semmit se törlesztene a jövő, s úgy felinna az idő, akár régen tovahajtott juhnyáj kolompszavát... Hiába éltem én akkor?

Az utca két oldalán arannyá válva ragyogtak az ablakok, a nádtetőkön sose zöldellett olyan elevenen a moha, s az alkonyi szellő úgy repült a halkan zizzenő falevelekre, ahogy pillangó kíséri nászra a párját.

Kicsi maszatos képű gyerek futott által előttem a poros úton, a túlsó oldalán megállott, és mindent kimondó beszédes őszinteséggel reámköszönt:

- Adjonisten Ádám bátyám. Azt mondta édesapám, felvirradt magának, de nekünk is... Édesanyám meg, hogy minden lépését áldja meg az Isten vén Majoros Ádámnak, mert egész Kertek gondja a szívébe fér...

Úgy éreztem üres csupor a testem, melybe lépesmézet csurgatnak.

- Ki vagy, kicsi fiam? - térített magamhoz tántorító kábaságomból, s újra hátára kapott az irgalmas, holnapnak megőrizendő élet...

- Magyar Jóska - csendülte a parányi cseresznye-száj, s azután az emlékezetemhez elvezető nemzetségét is: - Magyar János édesapám, Mastala Rozália szülőanyám, falábú Mastala István volt az öregapám... Adjon néki az Isten örök nyugodalmat...

Eddig talált érdekesnek, azután kiscsikó szökelléssel tovairamodott. Hanem olyan okossá tett, amilyenné hatvan esztendő életiskolája se, s békességessé a lelkemet, mint orgonavirágzás idején a temető. Reádöbbsentett: olyan mindegy, meddig regél a száj, forogzakatol az agy gondolatmalomja, úgylis csak addig él valójában az ember, ameddig míves kezenyoma legyőzi a kérlelhetetlen időt...

Úgy izott a vérbeborult ég alja, akár a hatalmas kohó, melyben széjjelolvad a régi, acéllá edződik az új, és én frissült léptekkel, valami csacska, gyerekkoromban tanult dalocskát elindultam feléje...

Együtt a bíborban leáldozó nappal. S a Holnap szép reményével...

*

Szilágyi Ferenc írásának folytatása /Ea: Polányi Éva/

„Tímár Máté Körösmart - a Köröspart - tájának magyarságát emelte az egész nemzet irodalmába, megajándékozva ezzel - éppen az endrődi nyelvi sziget kincseinek felszínre hozásával - az egész irodalmi nyelvet.

Maga nem volt lázadó, inkább csak morfondírozó, magában dohogó lélek; kitűnő humora, finom iróniája és öniróniája alkalmassá tette volna arra is, hogy egy Ábel- féle alföldi hőst teremtsen irodalmunk nyereségére. De hisz voltaképpen ezt a lírai hőst, a történelem fogságában vergődő népi sarjadékot - önmagát- rajzolgatta egész életművében.

Nem volt, nem lett sohasem a hatalom írója, egyetlen fölöttese a maga lelkiismerete, a szűkebb s tágabb haza népének „legfelsőbb bírósága” volt, tolla ehhez igazodott - az ő szavaival - „A leválthatatlan néphez”. Megtanulta: a legnagyobb tett s a legnagyobb lázadó bátorság az igazság könyörtelen feltárása, a valóság kíméletlen ábrázolása a kis dolgokban, a hétköznapiakban is könnyes humorral, bajusz alatt somolygó iróniával, sokszor öngúnyal. Hiszen van e nagyobb fegyver, mint a nevetés az önkényeskedés, az álnokság, a kongó-bongó-üresség leleplezése, kinevetése, kinevettetése? Egy alföldi nyájas és sokszor keserű humorú, csavaros észjárású és csavaros beszédű Ábel ő, s ha az említett irodalmi alakot nem is teremtette meg, ott bujkál az ő műveiben, csak ki kell ollóznia ....”

*

1960 után folyamatosan jelentek meg művei: regényei, novellái, melyek élményanyagát a megélt paraszti világ, a világháború átélt pokla, a hadifogság szenvedései adták.

A prózai, realista írások hűen tudósítottak faluban végbement hatalmas változásokról, emberi drámákról, a tévesz-szervezés folyamatairól, az életmódváltozásról.

Anekdotai eszközökkel, színesen, ízesen, árnyalt nyelvi gazdagsággal idézte az alföldi, vidéki jellegzetes figurákat, életrajzi elemekre bőven épített. Szűkebb környezetéből merített történetei aprólékos, realista bemutatását, az aktuális problémákat, társadalmi gondokat megrendítő, vagy mulatságos tálalásban kínálta olvasóinak.

Mindvégig megmaradt eredeti stílusánál, formavilágánál, nem hódolt be újító modern irányzatoknak.

Művei nyelvi világára felfigyelt Lőrincze Lajos professzor is. Követendő példának állította stílusát és nyelvezetét: „Tímár Máté irodalmi szintre emelte Endrőd nyelvjárását, szókincsét, országnak-világnak megmutatta annak szépségét.”

Élete folyamán több alkalommal ellátogatott Romániába, a székelyek és csángók közé. Irodalmi barátságot nem csak a „fejedelemként” tisztelt Tamási Áronnal, hanem Sütő Andrással is ápolt. Házasságban élt, amely később felbomlott. Két fia született, egyikük fájdalmasan korán, fiatalon hunyt el.

Rendszeresen látogatott haza, Endrődre, folyamatos kapcsolatot tartott egykori gimnáziumával is.

(folytatjuk)

Megjelent: Városunk 2009. augusztus. 5 o.